

**Працівник правоохоронного органу, близькі родичі, члени сім'ї чи інші  
близькі йому особи як потерпілі від злочину, передбаченого ст. 345 КК  
України**

**Шармар О.М.**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права НАВС

В сучасних умовах існують підвищені ризики для осіб, які здійснюють правоохоронну діяльність. Це пояснюється збільшенням кількості погроз або інших насильницьких дій, спрямованих проти цієї категорії осіб, членів їх сімей, близьких родичів, близьких осіб у зв'язку із реалізацією покладених на них законом повноважень. Така ситуація зумовлює актуальність дослідження питань визначеної проблематики. Їх науковою розробкою займалися такі вчені як : П. П. Андрушко, М. І. Бажанов, В. П. Беленок, В. Т. Дзюба, В. П. Смелянов, М. І. Мельник, А. В. Наумов, В. І. Осадчий, Д. В. Попов, М. М. Сенько, О. О. Титаренко, А.М. Удод, М. І. Хавронюк та інші.

Мета публікації полягає у визначенні категорії осіб, які є потерпілими від злочину, передбаченого ст. 345 «Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу» КК України.

Перш ніж характеризувати потерпілого необхідно зазначити, що злочин, передбачений ст. 345 КК України полягає в погрозі вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна щодо працівника правоохоронного органу, а також щодо його близьких родичів у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків (ч. 1 ст. 345 КК України); умисному заподіянні працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків(ч. 3 ст. 345 КК України); умисному заподіянні працівникові правоохоронного органу або його близьким родичам тяжкого тілесного ушкодження у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків (ч. 3 ст. 345 КК України).

Положення норми свідчать, що потерпілими від цього злочину можуть бути лише працівники правоохоронних органів та їх близькі родичі. Працівник правоохоронного органу - це особа, що перебуває на службі в правоохоронному органі, у зв'язку з чим, залежно від обсягу наданих їй прав та покладених на неї обов'язків, постійно або тимчасово виконує правоохоронні або правозастосовні функції. Згідно з ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993р., до них належать : працівники органів прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, митних органів, органів охорони державного кордону, державної податкової адміністрації, державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, інших органів, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Характеристика поняття близьких родичів та членів сім'ї надається в кількох законах. Так, відповідно до п. 2 ст. 2 ЗУ «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 р. близькими родичами працівника правоохоронного органу є : батьки, дружина (чоловік), діти, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК України близькі родичі та члени сім'ї - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка,

усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Стаття 1 ЗУ «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. визначає, що члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання. Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7.04.2011 р. членами сім'ї є особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, в тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Згідно положень ст. 3 Сімейного кодексу України, сім'єю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Отже, членами сім'ї можуть бути й особи, які спільно проживають, не перебуваючи у шлюбі.

Вважаємо, що поняття близькі родичі та члени сім'ї не охоплюють всі категорії осіб, які можуть бути потерпілими від цього злочину - це близькі особи працівника правоохоронного органу. Тому необхідно розширити перелік осіб, права і свободи яких додатково ставляться під кримінально-правову охорону у зв'язку з вчиненням досліджуваного злочину в якості потерпілого замість поняття «близькі родичі» вживати в ст. 345 КК України ширше за обсягом словосполучення «близькі родичі, члени сім'ї чи інші близькі йому особи».

### **Поняття та загальна характеристика інституту співучасті у злочині за кримінальним правом України та Франції**

**Шаршун Н.В.**, студент ННІПП НАВС

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук Міщенко М.О.*

Більше як сто років тому, відомий криміналіст Н.С. Таганцев зазначив, що питання про співучасть належить до найскладніших і заплутаних у теорії кримінального права [1, с.570].

Співучасть має важливе значення в кримінальному праві, оскільки забезпечення захисту інтересів громадян і держави в процесі здійснення правосуддя неможливе без точної, відповідної до вимог закону кваліфікації скоєних злочинів. Співучасть в більшості випадків значно підвищує суспільну небезпеку злочинного посягання, тому розроблення інституту співучасті займає важливе місце в кримінальному праві, і особливо це стосується питання складних форм співучасті.

Якщо звернутися до інституту співучасті у Франції, то можна зазначити, що він походить з французького законодавства часів Буржуазної революції ХУІІІ ст. та Кодексу Наполеона (1810 р.). Закон Франції у ті часи слугував зразком для кримінального законодавства інших держав, що складають континентальну сім'ю (систему права) [2].

Поняття співучасті у злочині розкрито у ст. 26 КК України: «Співучасть у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину». Воно включає в себе такі ознаки: 1) наявність двох чи